

RAPPORT

om status af det danske mindretal i Flensborg 2021

FLENSBORG BY, AFDELING FOR
ØKONOMI, MARKEDSFØRING OG
INTERNATIONALT SAMARBEJDE

INHALT

1	Overborgmesterens Forord	3
2	100-året for folkeafstemningen i 1920.....	5
3	Mindretalspolitik i Flensborg.....	7
4	Gennemførelse af rammekonventionen for beskyttelse af nationale mindretal	12
4.1	Tilskud til kulturelle aktiviteter	12
4.2	Tilskud til børneoplysningsinstitutioner.....	13
4.3	Tilskud til skoler og foreninger	14
5	Gennemførelse af den europæiske pagt om regionale og mindretalssprog.....	17
5.1	Dansk skiltning i offentlige faciliteter.....	17
5.2	Forvaltningsmedarbejderes sprogkundskaber	18
5.3	Fremlægning af danske dokumenter i forvaltningen	21
5.4	Samarbejde med det danske mindretals institutioner.....	23
6	Det danske mindretals organisationer.....	25
7	Uddannelse og fritidsaktiviteter	27
7.1	Dagpleje for børn (daginstitutioner og vuggestuer)	27
7.2	Skoler.....	27
7.3	Ungdoms- og idrætsarbejde.....	29
8	Kultur	32
8.1	Kulturarrangementer	32
8.2	„Det lille Teater“ og Aktivitetshuset	35
8.3	Årsmøderne	36
8.4	Kulturelt arbejde/klubber for ældre borgere	37
9	Slutbemærkning	39
10	Tillæg	40
11	Stillingtagen fra det danske mindretal.....	41

1 OVERBORGMESTERENS FORORD

Livet i det danske mindretal og mindretalspolitik har i mere end 100 år spillet en stor rolle her hos os i Flensborg. I dag er det ikke muligt at forestille sig vores hverdag uden flertals- og mindretalsbefolkningens sameksistens. I begyndelsen var der til tider også konflikter, men situationen er kontinuerligt blevet bedre især inden for de seneste årtier. I mellemtiden er forholdet mellem flertallet og mindretallet i byen præget af ligestilling og gensidig respekt. Der bliver diskuteret og samarbejdet i øjenhøjde, og den danske befolkningsgruppe og dens institutioner modtager desuden omfattende tilskud fra det offentlige budget.

Flensborg afspejler det, der knytter sammen ved grænsen mellem Danmark og Tyskland, og formidler en livsfølelse, der forbinder begge kulturer. Det danske sprog er meget udbredt her hos os, og det gør byen også så attraktiv for vore danske naboer. Denne udvikling ville være utænkelig uden det danske mindretal og den gensidige tillid mellem flertallet og mindretallet. Kultur, erhvervsliv og videnskab har i enormt omfang gavn af denne udvikling, og det kan forudses, at også pandemien, der har optaget os så meget i de sidste år, og som har sat en stopper for så mange aktiviteter – heriblandt festlighederne omkring jubilæet for grænsedragningen – ikke formår at stoppe udviklingen.

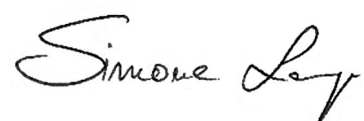
Mindretalspolitikken lever dog af den gensidige anerkendelse og respekten for hinanden. Flensborg som hjemsted for det danske mindretal er noget helt særligt. Dette blev ikke mindst understreget af besøget af den danske dronning, hvor hun i efteråret 2019 – kort før 100-års jubilæet for grænsedragningen – viste sin respekt for mindretallet. Et højtideligt øjeblik, der gav vores by en særlig glans og endnu en gang fremhævede det danske mindretals vigtige rolle som en del af bysamfundet.

Med denne mindretalsrapport, der udgives regelmæssigt, vedkender Flensborgs lokalpolitik sig påny til at have ansvar for og til at tage sig af det danske mindretals anliggender.

Som Flensborg bys overborgmester vil jeg derfor gerne takke medlemmerne af det danske mindretal, dets organisationer og partnere for det gode og konstruktive samarbejde, der har bidraget til udarbejdelsen af denne rapport. Lad os også fremover leve det gode samarbejde og sammen bringe vores kulturelt mangfoldige by fremad.

Jeg ønsker dig en interessant læsning.

Simone Lange, Overborgmester

A handwritten signature in black ink that reads "Simone Lange". The signature is written in a cursive, flowing style.

2 100-ÅRET FOR FOLKEAFSTEMNINGEN I 1920

Med folkeafstemningen i 1920 blev oprettelsen af det danske mindretal i Flensborg endegyldigt markeret. Grundstenen til Flensborgs nøglerolle som pioner inden for mindretalspolitik blev lagt med ratificeringen af København-Bonn-erklæringen i 1955, hvilket gjorde Flensborg til en by, hvor de danske institutioner og tilbud også accepteres af flertallet. Flensborgs udprægede bevidsthed om betydningen af den ligeberettigede sameksistens mellem flertallet og mindretallet bevirker, at Flensborg er et naturligt sted for netop disse institutioner.

Regionens særpræg blev understreget i slutningen af 2018 ved, at den tyske UNESCO-kommission og undervisnings- og kulturministerkonferencen meddelte, at det dansk-tyske grænseland i Tyskland var blevet anerkendt som „immateriel kulturarv“. Derudover har det danske mindretal sammen med det tyske mindretal nord for grænsen indgivet en ansøgning til FN-organisationen UNESCO om at blive udnævnt til verdensarv. Ansøgningen blev formuleret i forbindelse med forberedelserne til fejringen af 100-årsdagen for folkeafstemningen.

Året 2020 skulle være et særligt symbol for sameksistensen af flertallet og mindretallet i Flensborg og den omkringliggende region. Jubilæumsåret 2020 blev erklæret som det dansk-tyske kulturelle venskabsår. Det var for 100 år siden, at folkeafstemningen fandt sted, og dette skulle fejres ikke kun på begge sider af grænsen, men også med mange fælles projekter og arrangementer. Formålet var at fremhæve grænseregionen som et usædvanligt historisk eksempel på et godt naboskab. Det viste også det som optakt planlagte besøg af Danmarks dronning Margrethe II. i Flensborg i september 2019. Hendes besøg var tænkt som indledning til 100-året for grænsedragningen mellem Danmark og Tyskland i det efterfølgende år og skulle samtidigt være et symbol på det danske mindretals betydning i både Tyskland og Danmark.

På dette grundlag var målet med de planlagte arrangementer at synliggøre tanken om den dansk-tyske forståelse, den kulturelle udveksling og samarbejdet. Mindretallene, både det danske i Flensborg og Sydslesvig og også det tyske mindretal nord for grænsen, har på afgørende måde sat præg på arrangementernes program. Mange forskellige arrangementer blev planlagt af foreninger, kulturfolk, skoler og kommuner. Flensborg by har altid været forpligtet over for mindretalsspørgsmålet og engageret sig på alle dets felter. Det var også tilfældet i dette særlige år for det dansk-tyske venskab. Mange områder af Flensborg by var involverede i forskellige arrangementer i og omkring byen. Det var alt fra en stor udstilling

på Museumsberg „Perspektivskifte 2020 – 100 års grænsehistorie“, over arrangementer og kulturfestivaler rundt omkring i byen til et af Flensborg by iværksat INTERREG 5A-projekt „Blomster bygger broer“, hvor ideen består i med forskellige initiativer at bygge en bro mellem det på tysk side gængse begreb „Gartenschau“ (haveudstilling) og de i Danmark meget populære aktive ferier. Projektets mål består i at markedsføre og at styrke regionen som et fælles turismemål også på lang sigt efter jubilæumsåret 2020.

På udstillingen „Perspektivskifte 2020 – 100 års grænsehistorie“ fortalte et stort antal udstillingsgenstande om regionens historie og liv, og de rejste spørgsmål om meningen og formålet med grænser generelt. I forbindelse med udstillingen blev der udarbejdet og offentliggjort et bogprojekt „Grænserum – dansk-tysk(e) historie(r), 1920-2020“. Udstillingen lever videre i bogen og retter blikket mod den dansk-tyske grænseregions historie(r), nutid og fremtid.

Udstillingen og projektet „Blomster bygger broer“ kunne begynde, men de blev ligesom mange af de andre arrangementer stærkt påvirket af pandemien, og en del kunne ikke gennemføres som planlagt. Alligevel nævnes de i denne rapport, og de bidrager til at vise, i hvilket omfang Flensborg by har levet op til sit krav om at fremme det danske mindretal i de seneste år og op til i dag.

3 MINDRETALSPOLITIK I FLENSBORG

Flensborg udmærker sig især ved sin kulturelle og sproglige mangfoldighed. Byen er stærkt præget af det danske mindretals indflydelse, som kan ses og mærkes rundt omkring i hele Flensborg. Det samlede antal medlemmer i det danske mindretal i hele Sydslesvig anslås til ca. 50.000¹, hvoraf ca. 20 % bor i Flensborg.

Det danske mindretal er også repræsenteret i kommunalpolitikken med SSW (Sydslesvigsk Vælgerforening), som lige nu er en af de største grupper i byrådet med otte byrådsmedlemmer. Dette forstærkes af, at den siddende overborgmester, Simone Lange, som er mangeårigt medlem af SSF (Sydslesvigsk Forening e.V.), også lægger fokus på det dansk-tyske samarbejde.

Desuden sidder Stephan Kleinschmidt, der er byrådsmedlem for projektkoordinering, dialog og image i Flensborg og samtidig dansker med baggrund i det tyske mindretal nord for grænsen, i byens administrative bestyrelse. Også i årene siden 2017 er selvforståelsen for beskyttelse og fremme af det danske mindretal i Flensborg således blevet styrket.

Fremme og støtte blev understreget med politiske beslutninger, der blev truffet af byrådet og udvalgene, og som vedrører det danske mindretal. Her følger emnemæssigt nogle af disse beslutninger for således at vise, at det i Flensborgs lokalpolitik er et tværpolitisk anliggende at ligestille mindretallets institutioner med flertallets.

I 2020 blev **mindretals-kompetence-netværket** grundlagt af en sammenslutning af syv organisationer og institutioner i det dansk-tyske grænseland. Det er mindretalsorganisationer i det dansk-tyske grænseland som f.eks. SSF (Sydslesvigsk Forening), Frisisk Råd, sammenslutningen af tyske sintier og romaer (Verband Deutscher Sinti und Roma) og de tyske nordslesvigeres forbund (Bund Deutscher Nordschleswiger) sammen med flere organisationer som ECMI og FUEN. Hovedsædet ligger på Det Europæiske Akademi i Sankelmark. Formålet med dette netværk er „at støtte dialogen og aktiviteterne af og for mindretallene i det dansk-tyske grænseland og i udlandet“². For byen Flensborg stod det allerede tidligt klart, at der skulle søges om medlemskab i dette netværk. Beslutningen om at blive medlem blev truffet enstemmigt på byrådsmødet i begyndelsen af 2021³.

1 Kilde: Delstatsregeringens rapport „Mindretalsrapporten 2021“

2 Citat: www.minority-network.org

3 Beslutningsdokument, 24. byrådsmøde, den 21.01.2021

Som allerede nævnt i begyndelsen af denne rapport stod der et omfattende emne på dagsordenen i anledning af **100-års jubilæet / det dansk-tyske venskabsår**. Betydningen af denne festlige begivenhed afspejlede sig ikke kun i de mange arrangementer, som Flensborg by var organisatorisk involveret i, men den fremgår også af de mange beslutninger og tilskud, der blev vedtaget og bevilliget af de politiske beslutningstagere.

For eksempel godkendte kultur- og turismeudvalget i 2017 en „byhistorisk udstilling“, som skulle finde sted på Museumsberg inden for rammerne af jubilæumsåret 2020. Hertil blev der bevilliget ekstraordinære udgifter på 42.000 € ⁴. I 2019 fulgte bevillinger til yderligere arrangementer i jubilæumsåret 2020 i et samlet omfang på 50.000 € ⁵.

Interreg 5A-projektet „Blomster bygger broer“ blev ligeledes iværksat i forbindelse med 100-års jubilæet. Interreg-projekter finansieres i vid udstrækning af EU's Interreg-finansieringspulje, men kræver også et eget bidrag fra projektpartnerne. For projektets samlede løbetid på oprindeligt tre år godkendte finansudvalget en medfinansieringsandel på 209.000 € ⁶.

Ligestillingen mellem flertallets og mindretallets institutioner i Flensborg viser sig desuden med de beslutninger, der ikke er knyttet til projekter, men som tjener til at give flertallets og mindretallets institutioner den nødvendige støtte i den daglige drift. Her må blandt andet **Aktivitetshuset i Nørregade** nævnes, som er en kendt institution af det danske mindretal. Det fungerer som mødested og tilbyder en bred vifte af kurser på mange områder inden for håndværk, den digitale verden og en række fritidsinteresser. Ud over de årlige tilskud på 6.600 € fra Flensborg by til Aktivitetshuset skulle kultur- og turismeudvalget tage stilling til følgende ansøgninger i årene 2019 og 2020:

For det første blev en ansøgning om midler til udstyr og investeringer inden for rammerne af støtten til uafhængige kulturinstitutioner godkendt med et beløb på 2.000 € ⁷ til modernisering af lydstudiet. For det andet indsendte Aktivitetshuset i 2020 en ansøgning om en forhøjelse af tilskuddet. I første omgang fik Aktivitetshuset bevilliget en forhøjelse af tilskuddet på 2.500 € for 2020. Kultur- og turismeudvalget tog positivt imod den yderligere anmodning om en forhøjelse af tilskuddet, der blev indgivet i slutningen af 2020, og godkendte

4 Beslutningsdokument, 21. møde i kultur- og turismeudvalget, den 18.05.2017

5 Informationsdokument, 8. møde i kultur- og turismeudvalget, den 12.12.2019

6 Beslutningsdokument, 3. finansudvalgsmøde, den 20.09.2018

7 Beslutningsdokument, 4. møde af kultur- og turismeudvalget, den 07-03-2019

en forhøjelse på 5 000 EUR fra 2021 og fremefter på grundlag af tilskuddene for 2019 ⁸.

I 2018 satte byrådsfraktionerne **ændringen af retningslinjerne for støtte til daginstitutioner** på dagsordenen. Tre af fraktionerne indgav ansøgningen til udvalget for hjælp til unge med henblik på ligebehandling af det danske mindretals daginstitutioner. Indtil da havde disse modtaget tilskud med en støttesats på 6,5 timers pasningstid, anderledes end flertallets daginstitutioner, som der gives tilskud til i henhold til en støttesats beregnet ud fra den gennemsnitlige pasningstid.

Dette forslag blev enstemmigt vedtaget, og retningslinjerne for støtte til daginstitutioner blev ændret i henhold til ligebehandling.⁹

Der blev truffet en beslutning om endnu et emne inden for byens pasningsordninger i finansudvalget i 2021. I det forinden af uddannelsesudvalget vedtagne forslag blev der anmodet om **støtte til børnepasningen, der tilbydes af Dansk Skoleforening**, på 0,26 € per deltagertime. Dansk Skoleforening havde henvendt sig til byen, fordi foreningen ikke kunne finansiere sine børnepasningstilbud, og søgte derfor om støtte. De deraf resulterende opfølgingsansøgninger blev enstemmigt vedtaget ¹⁰, fordi der herved opnås en ligestilling for skolepasningen med byens skoler.

Ligesom byens skoler og flertallets institutioner kan ansøge Flensborg by om investeringstilskud til renoveringer og istandsættelser, har det danske mindretals institutioner også ret til det samme. Således besluttede uddannelses- og idrætsudvalget i slutningen af 2018 at forhøje investeringstilskuddet til Dansk Skoleforening for årene 2019 og 2020 med hver 100.000 € til 141.900 € og dermed at støtte de planlagte **renoveringer og istandsættelser på Gustav-Johannsen-Skolen**.

På samme møde i uddannelses- og idrætsudvalget fik **Sydslesvigs Danske Ungdomsforeninger (SdU)** tildelt et andelsmæssigt investeringstilskud på 30.000 € til renovering af to tennisbaner.¹¹

⁸ Beslutningsdokument, 18. byrådsmøde, den 30.04.2020 - Beslutningsdokument, 13. møde i kultur- og turismeudvalget, den 26.11.2020

⁹ Beslutningsdokument, 2. møde i udvalget for hjælp til unge, den 19.09.2018

¹⁰ Beslutningsdokument, 34. finansudvalgsmøde, den 12.08.2021 – Beslutningsdokument, 40. finansudvalgsmøde, den 20.01.2022

¹¹ Begge fra beslutningsdokument, 3. møde i uddannelses- og idrætsudvalget, den 14.11.2018, 1. og 2. Supplement

Ligestilling mellem flertallet og mindretallet i Flensborg sker ligeledes på en ikke økonomisk måde. For eksempel som i en beslutning af udvalget for hjælp til unge om indførelse af **informationsdage om deltagelse, BITs (BeteiligungsInformationsTage) på flensborgske skoler og daginstitutioner**¹². Målet er at afholde en sådan BIT, en informationsdag om deltagelse, på hver skole og i hver af byens daginstitutioner en gang hvert skoleår. Dette skal organiseres i samarbejde med Flensborgs skoler, både de kommunale og ikke-kommunale og ligeledes med det danske mindretals skoler for at oplyse børn og elever om de fordele, der ligger i at engagere sig og at deltage, og desuden for at vise støttemuligheder.

Beslutningen vedrørende **oprettelsen af et rådgivende udvalg for børn og unge**¹³ tydeliggør ligeledes tilgangen til ligestilling. I denne beslutning fra 2021 blev børne- og ungdomskontoret anmodet om at undersøge muligheden for oprettelse af et rådgivende udvalg for børn og unge i Flensborg. I de grundlæggende principper, der blev fastlagt i beslutningen, står der bl.a. „... Desuden bør det danske mindretal være tilstrækkeligt repræsenteret i det rådgivende udvalg.“.

Sidst men ikke mindst er det værd at se fremad mod de kommende år, hvor et EU-tilskud på 93,8 millioner euro også kan komme det danske mindretal til gode. Sammen med to danske og otte tyske kommuner og amtskommuner er Flensborg by programpartner¹⁴ i det nye **Interreg 6A-program Danmark-Deutschland**. Med dette program støttes grænseoverskridende samarbejdsprojekter, der bidrager til at løse vigtige samfundsmæssige udfordringer og dermed er til gavn for regionen, organisationerne og menneskerne. Mange af institutionerne og organisationerne i det danske mindretal har allerede benyttet sig af det tidligere Interreg 5A-program og iværksat succesfulde projekter. Det samme mål forfølges også inden for Interreg 6A-programmet.

12 Beslutningsdokument, 25. møde i udvalget for hjælp til unge, den 21-04-2021

13 Beslutningsdokument, 26. møde i udvalget for hjælp til unge, den 19-05-2021

14 Beslutningsdokument, 32. byrådsmøde, den 09-12-2021

Flensborghus

4 GENNEMFØRELSE AF RAMMEKONVENTIONEN FOR BESKYTTELSE AF NATIONALE MINDRETAL

Europarådets konvention fra 1995 for beskyttelse af nationale mindretal fastsætter, at enhver person, der tilhører et nationalt mindretal, har ret til at blive behandlet som medlem af dette mindretal, uden at der herved opstår nogen ulemper for vedkommende. Det betyder også, at medlemmer af mindretallet får mulighed for at bruge „mindretalssproget“ i deres kontakt med myndighederne.¹⁵

Aftalen pålægger en forpligtelse til at fremme betingelser, der gør det muligt for det nationale mindretal at bevare deres kultur, væsentlige elementer af deres identitet og at bevare deres kulturarv. For Flensborg by betyder det, at man skal støtte det danske mindretals institutioner (så vidt muligt) fra offentlig side for at ligestille dem med flertallets institutioner. Desuden støttes det danske mindretal i Flensborg i at drive sine egne uddannelsesinstitutioner.

Betydningen af mindretallets ligestilling for Flensborg by er allerede blevet demonstreret ved eksempler på beslutninger, som Flensborgs lokalpolitikere har vedtaget. Forinden ses de tilskud, som Flensborg by regelmæssigt yder til det danske mindretals institutioner.

4.1 TILSKUD TIL KULTURELLE AKTIVITETER

I årene 2017 til 2021 er der givet følgende tilskud til institutioner i det danske mindretal:

	2017	2018	2019	2020	2021
Voksenundervisningen	36.900 €	36.900 €	36.900 €	36.900 €	36.900 €
Dansk Centralbibliotek	141.100 €	143.500 €	149.000 €	150.200 €	166.900 €
Aktivitetshuset	6.600 €	6.600 €	6.600 €	9.100 €	11.600 €
Teater og koncerter	90.300 €	90.300 €	90.300 €	90.300 €	90.300 €
„Det lille Teater“	13.800 €	13.800 €	13.800 €	13.800 €	13.800 €
Nordisk Info	4.000 €	8.000 €	8.000 €	8.000 €	/

¹⁵ Sml. Rammekonventionen for Beskyttelse af Nationale Mindretal, Strasbourg, den 01.02.1995

Forhøjelsen af tilskuddene til Aktivitetshuset blev allerede nævnt i begyndelsen i eksemplerne på politiske beslutninger.

Der er ikke foretaget nogen betaling til Nordisk Info i 2021, da deres arbejde er ophørt. Sydslesvig-udvalget har reduceret sine tilskud i de seneste år, og Nordisk Info kunne derfor ikke fortsætte sit arbejde efter udgangen af 2021.

Som allerede nævnt i rapporten fra 2016 om det danske mindretals status i Flensborg, betaler Flensborg by fortsat i gennemsnit 11.000 € om året i tilskud for at støtte det grænseoverskridende overordnede projekt „KursKultur“. Dette projekt støtter mikroprojekter, som mange af det danske mindretals institutioner deltager i. „KursKultur“ vil blive afsluttet i 2023 og afløses af en borger-projektfond i det nye Interreg 6A-program.

4.2 TILSKUD TIL BØRNEPASNINGSINSTITUTIONER

Flensborg by har i de seneste år ydet følgende tilskud til det danske mindretals børnepasningsinstitutioner:

Dansk Skoleforeningen (DSF)					
	2017	2018	2019	2020	2021*
Tilskud pr. barn	2.794.381 €	2.825.841 €	2.870.220 €	3.278.654 €	3.368.199 €
Tilskud til frokost**	47.423 €	42.439 €	39.439 €	35.949 €	- €
Enhedsbeløb for gruppe	76.333 €	77.500 €	78.000 €	78.000 €	- €
Søskenderabat	158.433 €	168.019 €	178.430 €	221.985 €	318.612 €
Byens andel udvidelse	- €	441.845 €	210.839 €	55.876 €	100.000 €
I ALT	3.076.570 €	3.555.644 €	3.376.928 €	3.670.464 €	3.786.811 €

* På tidspunktet for rapportens udarbejdelse var der endnu ikke foretaget nogen acontobetaling for 2021

**En tilbagegang i betalingerne skyldes, at der er blevet registreret færre børn i beregningsmånederne

Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU)					
	2017	2018	2019	2020	2021*
Tilskud pr. barn	1.755.203 €	1.974.078 €	1.791.372 €	2.035.868 €	1.311.455 €
Tilskud til frokost**	133.979 €	121.445 €	112.399 €	97.899 €	- €
Enhedsbeløb for gruppe	48.000 €	48.000 €	48.000 €	49.667 €	- €
Søskenderabat	36.131 €	34.475 €	33.652 €	37.930 €	62.596 €
Byens andel udvidelse	- €	164.790 €	- €	- €	- €
I ALT	1.973.313 €	2.342.788 €	1.985.423 €	2.221.364 €	1.374.051 €

* På tidspunktet for rapportens udarbejdelse var der endnu ikke foretaget nogen acontobetaling for 2021

**En tilbagegang i betalingerne skyldes, at der er blevet registreret færre børn i beregningsmånederne

Følgende beløb blev betalt til de pågældende danske udbydere for nedsættelse af forældrebidrag i henhold til § 90 i den tyske sociallov (Sozialgesetzbuch VIII, SGB VIII):

2017	2018	2019	2020	2021
666.393 €	678.508 €	629.533 €	638.344 €	582.216 €

4.3 TILSKUD TIL SKOLER OG FORENINGER

Dansk Sundhedstjeneste modtager et enhedsbeløb som investeringstilskud for ambulante plejeydelser i henhold til tysk lov om offentlig forsorg, § 6, stk. 2 (Landespflegegesetz). Sundhedstjenesten modtager 4 % af sin årlige omsætning i form af et fast tilskud til den ambulante pleje. Dette varierer fra år til år. I de foregående år var tilskuddet som følger:

2017	2018	2019	2020	2021
3.605 €	4.330 €	4.652 €	5.903 €	4.466 €

Dansk Sundhedstjeneste er desuden ansvarlig for **skolelægenes tilsyn** på de danske skoler og har i de foregående år modtaget følgende tilskud hertil:

2017	2018	2019	2020	2021
55.000 €	55.000 €	53.903 €	54.033 €	55.000 €

Det beløb, der blev fastsat i aftalen, blev reduceret med tandlægeydelserne, fordi undersøgelserne blev foretaget af Flensborg bys afdeling for sociale anliggender og sundhed, afdelingen for sundhedstjenester.

Ved siden af Dansk Sundhedstjeneste modtager de danske „**Einrichtungen der offenen Altenhilfe**“ (ældrerrådgivning, plejehjem og hjemmehjælp) årlige tilskud. Disse bygger på „Flensborg bys retningslinjer til fremme af åbne ældreomsorgsfaciliteter (ældreklubber og ældremødesteder) og aktiviteter i forbindelse med handicaparbejde.“ Støtten er et grundtilskud til opretholdelse af tjenesterne.

Desuden er byen ved lov forpligtet til over for delstaten at refundere de beløb, som er blevet ydet til **Dansk Skoleforening** til drift af dens skoler. I de foregående år har beløbene været som følger:

2017	2018	2019	2020	2021
1.404.002 €	1.370.019 €	1.431.712 €	1.500.132 €	1.524.685 €

Derudover betaler byen en frivillig ydelse i form af **tilskud til skolebyggeri**:

2017	2018	2019	2020	2021
41.900 €	41.900 €	141.900 €	141.900 €	41.900 €

Det forhøjede tilskud i 2019 og 2020 blev tildelt Dansk Skoleforening til istandsættelse og renovering af Gustav-Johannsen-Skolen.

Børne- og ungdomskontoret støtter SdU's **åbne børne- og ungdomsarbejde**. Dette omfatter fire åbne ungdomsinstitutioner for det danske mindretal, Sortevej Børne- og Ungdomshus (BoU), Nystadens BoU, Lyksborggade BoU og Engelsby BoU, som er fordelt i hele byen. Det centrale element i opgaverne er samarbejdet med de danske skoler. For at kunne tilbyde et tilstrækkeligt ungdomspædagogisk tilbud til unge også i bydelen Sporskifte har Lyksborggade BoU oprettet en afdeling på stedet. Alle husene består af et fritidshjem og et område med åbent børne- og ungdomsarbejde. Institutionernes opgaver blev fastlagt for hver resultataftale for årene 2015 til 2018 og 2019 til 2022. Til dette modtager SdU midler, som justeres årligt og besluttet af ungdomsudvalget. Støtten for den aktuelle resultatperiode 2019 - 2022 blev godkendt ved beslutning af den 23.05.2018, FA-46/2018.

I de foregående år blev der udbetalt følgende tilskud:

2017	2018	2019	2020	2021
385.400 €	393.100 €	400.100 €	409.702 €	416.200 €

For 2022 har udvalget for hjælp til unge godkendt et tilskud på 423.300 EUR.

Besøgsstatistik for de åbne ungdomshuse i perioden 2017 - 2019 ¹⁶:

2017	2018	2019
34.281	32.406	30.002

De danske specialskoleelever, som får tilskud til månedskort, er også med i overvejelserne:

2017	2018	2019	2020	2021*
2.130 €	2.250 €	2.443 €	2.244 €	0 €

* Beløbet for 2021 var ikke blevet meddelt på tidspunktet for rapportens udarbejdelse.

Inden for rammerne af Flensborg bys „retningslinje til fremme af børne- og ungdomsarbejdet“ ydes der også støtte til **særlige aktiviteter i mindretallets ungdomsforeninger**. Det drejer sig om aktiviteter som f.eks. arrangementer, seminarer, værksteder og meget mere. Således modtog institutionerne tilskud på i alt 22.792 €, der blev fordelt som følger over de seneste år:

2017	2018	2019	2020	2021
4.972 €	7.632 €	8.288 €	300 €	1.600 €

De lave beløb i 2020 og 2021 skyldes pandemien og de efterfølgende aflysninger af mange aktiviteter.

Derudover modtager SdU en årlig fast støtte på 5.000 euro til ledsagelse af ungdomsforeninger og grupper fra det danske mindretal. De ydelser, der skal leveres i den forbindelse, fastlægges i en støtteaftale.

¹⁶ På tidspunktet for rapportens udarbejdelse forelå der endnu ikke nogen data for årene 2020 og 2021.

5 GENNEMFØRELSE AF DEN EUROPÆISKE PAGT OM REGIONALE OG MINDRETALSSPROG

Den europæiske pagt om regionale og mindretalssprog fastsætter på bindende vis, at de regionale sprog og mindretalenes sprog skal anerkendes som udtryk for kulturel rigdom. Ud over dette er der en forpligtelse til at fremme og dermed beskytte mindretalssprogene.¹⁷

5.1 DANSK SKILTNING I OFFENTLIGE FACILITETER

Allerede i juni 2007 besluttede Flensburg bys infrastrukturudvalg at indføre tosprogede skilte i byen. SSW (Sydslesvigsk Vælgerforening) fremsatte denne anmodning for at tage den tidligere bekendtgørelse fra det slesvig-holstenske trafikministerium vedrørende tosproget udformning af byskilte fra 2007 op.¹⁸ I løbet af mødet blev dette til et fælles forslag fra alle byrådsfraktioner¹⁹, der blev gennemført i 2008. Siden da har både Flensburg og Flensborg stået på byskiltene, og dette er en offentlig anerkendelse både af det danske mindretals betydning og af selve mindretallet i Flensburg.

Desuden begyndte byen Flensburg for flere år siden at angive sine medarbejderes sprogkunderskaber på kontorerne døre. Her bliver flensborgerne oplyst om, at en medarbejder er danskaltende, og de kan således kommunikere direkte på deres eget sprog.

Derudover lægger Flensburg by vægt på regelmæssigt også at inddrage bekendtgørelser på dansk i forbindelse med offentlighedsarbejde og markedsføring.

Det fremgår også af, at der siden 2020 og pandemiens begyndelse er oprettet en corona-portal på hjemmesiden, som dagligt oplyser Flensborgs borgere om den aktuelle status og bestemmelserne. Her finder man oplysninger på otte sprog – herunder dansk og frisisk, i overensstemmelse med den europæiske pagt om regionale og mindretalssprog.

Det er et anliggende for Flensburg by at offentliggøre oplysninger, der er vigtige for byens borgere, på de nationale sprog. Det var det, der skete under forberedelserne og med informationerne om bomberydningen på idrætspladsen på Eckener Platz i 2021. Her blev der

¹⁷ Sml. den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog, Strasbourg, den 05.11.1992

¹⁸ Forbundsrepublikken Tysklands fjerde rapport i henhold til artikel 15, stk. 1 i den europæiske pagt om regionale sprog eller mindretalssprog, Rn. 11003

¹⁹ Protokol over infrastrukturudvalgets 66. møde den 28.06.2007

udgivet en løbeseddel på dansk med oplysninger om evakueringsproceduren og indkvarteringen. I denne sammenhæng blev også mediekkanaler som Facebook vist på dansk.

5.2 FORVALTNINGSMEDARBEJDERES SPROGKUNDSKABER

I forbindelse med denne rapport blev der også gennemført en undersøgelse i alle fagområder og afdelinger i Flensborg by. Undersøgelsen viste at under i alt 1640 medarbejdere har omkring 100 medarbejdere kendskab til dansk. Sprogkundskaberne svarer til forskellige sprogniveauer, f.eks. behersker 43 medarbejdere sproget i hvert fald på samtaleniveau. Dette giver Flensborgs borgere i mange områder af byens forvaltning mulighed for at fremlægge deres sag og deres dokumenter på dansk.

For at udvide denne service yderligere tilbyder byen regelmæssigt sine ansatte mulighed for **sprogkurser** både som intern videreuddannelse og i form af eksterne kurser på voksenuddannelsescentret VHS (Volkshochschule). I sidstnævnte tilfælde er der mulighed for, at byen kan bidrage til udgifterne, hvis det er blevet aftalt, at de ansatte har behov for danskkundskaber for at kunne udføre deres arbejde.

I årene 2017 - 2022 (per 07.03.2022) har i alt 73 medarbejdere deltaget i de af byen tilbudte danskkurser. Det lave antal deltagere skyldes dels den aktuelle pandemiske situation, dels at der er for lidt interesse for kurser med mindre og gode forkundskaber i sproget. De kurser, der blev tilbudt til begyndere med mindre og gode forkundskaber i sproget, måtte aflyses i 2018. De kurser, der blev tilbudt til deltagere uden forkundskaber, var godt besøgt og kunne alle afholdes. Det viser, at der stadig er stor interesse blandt medarbejderne. I denne forbindelse skal det fremhæves, at deltagerne kom fra alle områder af byens forvaltning.

Også i dette år blev der allerede gennemført et succesfuldt dansk kursus, denne gang igen for medarbejdere med mindre forkundskaber. Der er planlagt flere kurser i år.

Desuden har i alt 31 medarbejdere fra 2017 til 2021 brugt deres uddannelsesorlov til at lære dansk. Omkring halvdelen af deltagerne benyttede sig af kurser, der blev tilbudt af det danske mindretal (Dansk Centralbibliotek, Jaruplund Højskole). Den anden halvdel benyttede de kurser, der blev tilbudt af voksenuddannelsescentrene VHS (Volkshochschule) i regionen.

Jobannoncer koordineres og overvåges af fagafdelingen centrale serviceydelser i **personaleafdelingen**. Flensborg by er ikke kun optaget af at uddanne de nuværende medarbejdere i dansk, men byen er også opmærksom på de aktuelle krav og de nødvendige kvalifikationer, når nye stillinger skal slås op. For alle nye stillingsopslag kontrolleres det således, om kendskab til dansk forekommer nyttigt og formålstjenligt, så det kan indgå i stillingens jobprofil og medtages i stillingsopslaget.

I **byarkivet** opbevares der også et stort antal dansksprogede dokumenter, arkivalier og bøger. Byarkivet kan modtage og behandle henvendelser på dansk. Svarene gives på tysk eller på engelsk.

Publikationer om grænseoverskridende familie- og personhistorie fremmes i det tysk-danske arkivnetværk af „Anders Hansen Schmidts legat“. I samarbejde med „Gesellschaft für Flensburger Stadtgeschichte“ (selskabet for Flensborg bys historie) arrangeres der „dansk-tyske møder“, hvor man besøger institutioner i det danske mindretal.

Nogle af publikationerne om byens historie, f.eks. Doege/Schwennsens bog „Flensburg in den Volksabstimmungen 1920“ (Flensborg i folkeafstemningerne i 1920), der udkom i 2020, er udgivet tosproget på tysk og på dansk.

I forbindelse med ombygningen af infostationen „Godset Jägerslust og familien Wolff“ (Gut Jägerslust und die Familie Wolff) blev teksterne nu også gengivet på dansk. Det samme gælder for oplysningstavlen ved „Hebroni-monumentet“ som mindesmærke for fascismens ofre.

I februar 2020 deltog byarkivet i den dansk-tyske telekonference ”Forfølgelse af mindretal”.

I **Flensborg bys presseafdeling** har tre ud af tre faste medarbejdere kendskab til det danske sprog, heraf to på samtaleniveau. Således besvares danske pressehenvendelser også på dansk, og interviews kan føres på dansk. Det er også muligt at bidrage til danske tekster, og når overborgmesteren deltager i danske arrangementer, skrives og holdes talerne på dansk.

Presseafdelingen er desuden i kontakt med presseafdelingerne i kommunerne nord for grænsen, og indtil det tidspunkt, hvor pandemien begyndte, deltog presseafdelingen regelmæssigt i møder med danske kolleger. Forespørgsler fra det lokale bladhus „Flensborg Avis“ besvares også på dansk, hvis det er nødvendigt.

Desuden står „Flensborg Avis“ til rådighed for de ansatte på mange afdelinger i byens forvaltning som et dagligt abonnement.

Kommunebibliotekets online-brugerkatalog „OPAG“ kan bruges på to sprog. Der er også i denne afdeling medarbejdere, der magter det danske sprog. Samarbejdet mellem kommunebiblioteket og Dansk Centralbibliotek er værd at nævne i denne sammenhæng. Mellem bibliotekerne foregår en udveksling, hvor man hjælper hinanden, når det drejer sig om litteratur og forespørgsler på det andet sprog, som ikke er tilgængelig eller ikke kan besvares på biblioteket selv.

På **voksenuddannelsescentret VHS** (Volkshochschule) tilbydes der på årsbasis ca. 40 danskkurser på forskellige niveauer for VHS' brugere. Hertil hører også kurser, der tages som led i uddannelsesorlov. Her arbejder ligeledes medarbejdere med danskkundskaber.

Byens museer tilbyder også udstillingskataloger, brochurer og foldere på dansk. Desuden er udstillingsgenstandene også beskrevet på to sprog. Søfartsmuseets fastansatte medarbejdere har et grundlæggende kendskab til dansk. Alle teksterne i den permanente udstilling og på informationstavlerne og -mediernes i forbindelse med de to byrundture „Kaptajnsvejen“ og „Rom- & sukkerkvarteret“ er ligeledes tosprogede. Det samme gælder for udstillingstekster i særudstillingerne. Søfartsmuseets vigtigste reklamemedier udgives på tysk og dansk, og en del af reklamerne for særudstillinger udgives på to sprog.

I Flensborg Avis berettes der også jævnligt om **søfartsmuseets** arrangementer, således at dækningen af begivenhederne også er tilgængelig for dansktalende flensborgere. Desuden tilbydes der rundvisninger på museet og guidede ture i byen på dansk.

Søfartsmuseet samarbejder regelmæssigt med danske mindretals- og flertalsinstitutioner (Centralbibliotek, Aktivitetshuset, Flensborghus, SSF, Museum Sønderjylland), f.eks. forskningsprojektet om Flensborgs og regionens koloniale arv i samarbejde med Centralbiblioteket og Museum Sønderjylland. Det resulterede i samlingen „Sønderjylland-

Schleswig Kolonial“, der blev udgivet den 01. november 2018.

Også på **Museumsberg** (Heinrich-Sauermann-huset, Hans-Christiansen-huset) er alle tekster tosprogede: Dette gælder også for teksterne til særudstillingerne i salen. Desuden tilbydes der jævnligt offentlige rundvisninger på dansk. Gruppeture på dansk om forskellige emner kan til enhver tid bestilles.

Interesserede iværksættere kan kontakte **erhvervsudviklingsafdelingen** (WiREG) på dansk og beskrive deres anliggende. Flere medarbejdere i erhvervsudviklingsafdelingen taler dansk, og det samme gør den administrerende direktør, der er medlem af den tysk-danske transportkommission.

Det samme gælder for den økonomiske koordinering og det internationale samarbejde i byens forvaltning (afdelingen for økonomi, markedsføring og internationalt samarbejde). De ansvarlige medarbejdere modtager jævnligt henvendelser på dansk. Svar og hjælp gives ligeledes på dansk.

Også Flensborg bys **tekniske driftscenter TBZ** har i hvert af sine fem områder medarbejdere med dansk kundskaber, der kan hjælpe, hvis det er nødvendigt.

Derfor er det en selvfølge, at vi også samarbejder med de danske institutioner i forbindelse med TBZ-rallyer (guidedede ture på TBZ) for børnehaver og grundskoler. TBZ har også dansk-talende medarbejdere på dette område.

5.3 FREMLÆGNING AF DANSKE DOKUMENTER I FORVALTNINGEN

Siden forsommeren 2016 har mundtlig korrespondance på dansk været officielt mulig på alle områder af Flensborg bys forvaltning som følge af en ændring af delstatens forvaltningslov. Denne ændring fastsætter, at den tidligere anvendte procedure med hensyn til individuel behandling af danske dokumenter er blevet afløst og principielt fastlagt for alle områder af byens forvaltning. Således kan danske dokumenter fremlægges inden for alle områder af byens forvaltning.

I det følgende vil vi dog se på nogle af rådhusets områder og vise, hvordan borgerne fra det danske mindretal gør brug af denne mulighed.

I afdelingen for institutioner og tjenester inden for fagområdet for unge er der et tæt samarbejde med de danske skoler i Flensborg. Flensborg by har skolesocialrådgivere på alle seks skoler. Disse finansieres af midler fra finansudligningsloven og kommunale midler. Medarbejderne arbejder tæt sammen med skolerne, men de koordineres og ledes af byen.

Alle medarbejdere taler flydende dansk, således at ikke kun foldere og materialer til orientering af eleverne og forældrene er på dansk, men også den direkte kommunikation fungerer. Inden for rammerne af konceptet for socialt arbejde på skoler spænder tilbuddene fra rådgivning og formidling af hjælp, socialpædagogisk arbejde med klasser og grupper, koordinering af fritidsaktiviteter, udformning af overgange til næste trin, deltagelse i skoleudvikling og arbejde i lokalsamfundet og netværksarbejde.

Samarbejdet har været en stor succes i årevis og giver både elever og lærere en god tilgang til de muligheder for hjælp, som Flensborg by kan give.

Fagafdelingen for borgerservice, beskyttelse og orden består af afdelingerne for offentlig orden, borgerkontoret, udlændingekontoret og registerkontoret, dvs. områder, hvor der er regelmæssig kundetilgang. Alle afdelinger har medarbejdere med danskundskaber, så det ikke er nødvendigt med ekstern oversættelse af indleverede dokumenter. Disse medarbejdere er i stand til at oversætte kendte dokumenter (f.eks. enkle retsafgørelser, officielle meddelelser eller formularer) til tysk og behandle dem.

Desuden accepteres enkle danske dokumenter (f.eks. navneattest, separations- eller skilsmisseattest, fødsels- og vielsesattest, registreringsattest) uden oversættelse. De er kendte i form og indhold og accepteres uden oversættelse og yderligere formaliteter. Derudover har afdelingen til dels et detaljeret kendskab til vigtige forvaltningsprocedurer (f.eks. navneændring, indgåelse af ægteskab, forældremyndighed, fødselsregistrering) i Danmark og udveksler regelmæssigt oplysninger med den tyske ambassade i København om enkeltsager.

Muligheden for at indlevere dokumenter og papirer på dansk er velkommen, og borgerne benytter sig af den i de enkelte afdelinger. På borgerkontoret, ligesom alle andre steder i rådhuset, er personalets sprogkundskaber også angivet på informationsskilte. Der udarbejdes og udgives også en del oplysningsmateriale på dansk.

Kontoret for offentlig orden giver ved hjælp af kompetencesøgningen oplysninger om, hvordan man ansøger om udenlandske jagttegn. I forbindelse med udstedelse af udenlandske jagttegn accepteres danske jagttegn uden oversættelse. Attester og protokoller (f.eks. inden for stiftelsessektoren) accepteres dog kun i forbindelse med en oversættelse, da der ellers er tvivl om deres bindende karakter.

Det sker også i områder med mindre kundetilgang, at danske dokumenter bliver indleveret eller behandlet. For eksempel indleveres på **revisionskontoret** nogle anvendelsesdokumentationer fra grænseoverskridende projekter eller projekter fra det danske mindretal på dansk. Også i denne afdeling taler nogle medarbejdere dansk og er i stand til at behandle de indleverede dokumenter.

5.4 SAMARBEJDE MED DET DANSKE MINDRETALS INSTITUTIONER

Afdelingen for byudvikling og klimabeskyttelse har allerede arbejdet succesfuld sammen med danske mindretalsinstitutioner om forskellige projekter. F.eks. tager afdelingen for bygningsfredning, beskyttelse af monumenter og bevarelse af bybilledet sig også af det danske mindretals kulturmindesmærker, Dansk Kirke i Sydslesvig (Helligåndskirken, Ansgar Kirke, Præstehuset i Wrangelgade) samt Dansk Skoleforening (f.eks. den tidligere Christian-Paulsen-Skole, Duborg-Skolen, Ungdomskollegiet, det tidl. skyttehus i Stuhrsalleg). Dette omfatter også et voksende antal monumenter ejet af det danske mindretal, som ligeledes støttes. Et eksempel herpå er anbefalingen for et ægtepar, der er flyttet hertil fra Danmark, for den eksemplariske reovering af borgmestervillaen i Stuhrsalleg 31. Parret fik tildelt en pris for dette i den landsdækkende konkurrence „Håndværket inden for bevaringen af mindesmærker“.

Afdelingen for strategiske projekter, trafik og miljø arbejder i øjeblikket på en ny udformning af Nørregade. I dette projekt er der en regelmæssig dialog med institutionerne for det danske mindretal i Nørregade. Som en del af dette projekt blev der i samarbejde med Dansk Centralbibliotek gennemført et arrangement til offentlighedens deltagelse.

Dansk Centralbibliotek

Det rådgivende designudvalg, der blev genkonstitueret i 2018, har „i overensstemmelse med sine vedtægter“ inddraget elementet dansk byggekultur. I udvalget er der bl.a. også et stemmeberettiget medlem fra Danmark. Desuden er der regelmæssige, grænseoverskridende kontakter og samarbejde med aktører fra de danske kommuner nord for grænsen. F.eks. vil en repræsentant for det danske mindretal være en del af styregruppen inden for rammerne af Flensborg bys bæredygtighedsstrategi 2030.

6 DET DANSKE MINDRETALS ORGANISATIONER

Sydslesvigsk Samråd er „Fællesrådet“ for det danske mindretals organisationer, hvor de arbejder sammen og koordinerer deres aktiviteter. Derudover er der det danske generalsekretariat som det centrale kontaktsted for generelle kultur- og mindretalspolitiske spørgsmål i samarbejde med SSW (Sydslesvigsk Vælgerforening).

Det danske mindretal er opdelt i en lang række selvstændige organisationer, der dækker næsten alle livets områder. Herved er SSF (Sydslesvigsk Forening) den kulturelle hovedorganisation. Den er især ansvarlig for bevarelsen af det danske sprog og den danske kultur og beskæftiger sig også med generelle mindretals- og kulturpolitiske spørgsmål. Ikke kun i Flensborg, men i hele det danske mindretals område driver de forsamlingshuse, ældreboliger og pensionistklubber samt et museum (Dannevirke Museum ved Slesvig). Desuden står SSF for et bredt kulturprogram i Flensborg og regionen, som vil blive nærmere beskrevet senere.

Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig er også forbundet med dyrkelse af det danske sprog og den danske kultur. Det udgør det danske mindretals bibliotekssystem og har sit hovedbibliotek i Flensborg i Nørregade. Det tilbyder danskurser på alle niveauer og giver medlemmer af det danske mindretal og alle andre interesserede mulighed for adgang til et omfattende udvalg af bøger, audiovisuelle medier, tidsskrifter og musik på dansk.

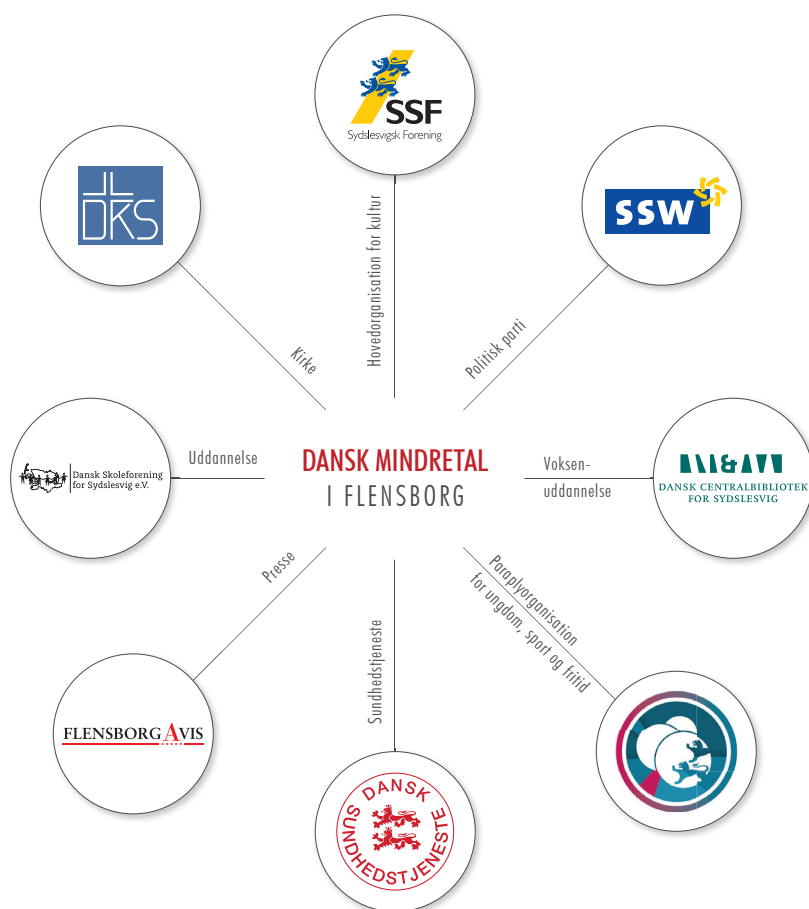
Biblioteket er regelmæssigt vært for kulturelle arrangementer, forfatteroplæsninger, litteraturkonkurrencer eller festivaler ved forskellige lejligheder.

Tilbuddene på Dansk Centralbibliotek er gratis tilgængelige for alle brugere. Biblioteket har også en forsknings-

afdeling og et arkiv. Deres opgave er at indsamle og registrere arkivalier og stille dem til rådighed for danske organisationer og privatpersoner. Begge grene beskæftiger sig også indgående med det danske mindretals historie og aktuelle emner, som der regelmæssigt afholdes arrangementer og udgives publikationer om.

Det danske mindretals organisationer omfatter også deres eget tosprogede dagblad, „**Flensborg Avis**“, som udkommer i Flensborg. Det tager alle politiske og regionale emner fra mindretallet samt emner fra Danmark og Tyskland op. Det regionale er herved fortsat i fokus. Om torsdagen udkommer også SSF’s medlemsider „KONTAKT“ i avisen, som oplyser læserne om mindretallets aktuelle aktiviteter.

Her ses en grafisk fremstilling²⁰ af de organisationer, der hører til det danske mindretal.

Andre organisationer er Sydslesvigs Danske Ungdomsforeninger (SdU) inden for børne- og ungdomsarbejdet og som den ansvarshavende organisation for skole- og børnehavearbejdet er Dansk Skoleforening for Sydslesvig med hovedsæde i Flensborg af særlig betydning. Begge er beskrevet i det følgende kapitel.

20 sml. Sydslesvigsk Pressetjeneste: Et dansk mindretal uden for Danmark. Danskerne i Sydslesvig..., Flensborg, 2015

7 UDDANNELSE OG FRITIDSAKTIVITETER

De to netop nævnte organisationer (SdU og Dansk Skoleforening) præger Flensborgs uddannelses- og foreningslandskab. Dansk Skoleforening er ansvarlig for de danske skoler og børnehaver, og SdU som paraplyorganisation styrer de danske ungdoms- og idrætsklubber i Flensborg og Sydslesvig.

Dette forklares mere detaljeret med de følgende tal.

7.1 DAGPLEJE FOR BØRN (DAGINSTITUTIONER OG VUGGESTUER)

Dansk Skoleforening er ansvarlig for børnehaver/vuggestuer og skoler i det danske mindretal. Per januar 2022 er der 14 børnehaver i Flensborg, hvoraf to har en integreret vuggestue og to er rene vuggestuer.

Ved udgangen af 2021 talte Dansk Skoleforening i alt 597 børn i alderen 0 - 6 år i institutionerne. Heraf er 474 børn over tre år i børnehaver og 123 børn i vuggestuer. I tabellen nedenfor kan du se udviklingen i de seneste år.

	2017	2018	2019	2020	2021
Over tre	477	482	490	483	474
Under tre	115	127	128	125	123
Børn i alt	592	609	618	608	597

Kilde: Dansk Skoleforening, Dagtilbudskontoret, januar 2022

Her ses, at udviklingen i 2020 og 2021 er aftagende. Dette skyldes ikke mindretallet, men den pandemiske situation, og det kan også konstateres i flertallets institutioner.

7.2 SKOLER

Dansk Skoleforening driver i alt ca. 40 skoler, heraf seks i Flensborg. Det danske mindretals skolesystem er bygget op i tre niveauer; grundskole 1. til 4. skoleår, gymnasium niveau I med 5. til 10. skoleår, og gymnasium niveau II med 11. til 13. skoleår. Det 5. og 6. skoleår er et orienteringsforløb, som i det danske mindretals skolesystem også finder sted i grundskolen. Eleverne overgår til gymnasiet i det 7. skoleår eller senere. Aktuelt er der i alt 1.849 elever på mindretallets skoler. 499 elever går i grundskolen, 961 på gymnasieniveau I og 389 på gymnasieniveau II.

Duborg Skolen

Nedenstående tabel viser udviklingen i de seneste år. I modsætning til tallene for dagpleje har det samlede antal været stabilt.

	2017	2018	2019	2020	2021
1. bis 4. skoleår	505	493	503	504	499
5. bis 10. skoleår	958	943	935	937	961
11. bis 13. skoleår	361	342	349	357	389
I alt	1824	1778	1787	1798	1849

Kilde: Dansk Skoleforening, Skolekontoret, januar 2022

Strukturen svarer til den slesvig-holstenske skolelov med grundskoler, folkeskoler og støttecentre. Ligestillingen bevirker, at eksamenerne anerkendes på samme måde som dem fra de statslige tyske skoler. Undervisningsproget er dansk.

Dansk Skoleforenings skoler er spredt ud over hele Sydslesvig, men det er kun muligt at gå på gymnasieniveau II på to skoler – i Flensburg og Slesvig. Dansk Skoleforening har et

kollegium i Flensborg for elever fra 9. klasse, der bor længere væk. På kollegiet er der plads til i alt 60 elever, og for tiden bor der 49 elever.

Dansk Skoleforening lægger også stor vægt på eftermiddagspasning i en skolefritidsordning. Dette tilbydes på fire af Flensborgs skoler. Det største antal elever har for tiden Oksevejens Skole som grundskole med 59 elever i eftermiddagspasningen. Så følger Gustav-Johannsen-Skolen med 36 elever og Cornelius-Hansen-Skolen og Jens-Jessen-Skolen med hver 15 elever i eftermiddagspasningen.

Det danske mindretals skolesystem har stor betydning for bevarelsen af det danske sprog i Sydslesvig, da børn og unge fra mindretallet også får adgang til det danske sprog og den danske kultur uden for deres eget hjem. I denne henseende er det naturligt for det danske mindretal at være del af det danske skolesystem.

7.3 UNGDOMS- OG IDRÆTSARBEJDE

Ungdomsforeningen for det danske mindretal, SdU, har til formål at fremme det danske ungdoms- og idrætsarbejde i Sydslesvig. SdU tilbyder sine medlemmer en bred vifte af arrangementer, sport, kulturelle og pædagogiske aktiviteter. Der gennemføres også arrangementer i samarbejde med andre organisationer.

Podcast

Tydal

Med udspring i det danske sprog og i den danske kultur tilbyder SdU et stort udvalg af fritidsoplevelser. I alt 63 grupper og foreninger er organiseret under SdU, hvoraf 17 (14 foreninger og tre grupper) har hjemme i Flensborg. Af de 7.616 medlemmer er 3.053 medlemmer i de flensborgske foreninger og grupper.²¹

Foreningernes tilbud dækker et bredt spektrum af aktiviteter. I Flensborg tilbydes især idrætsgrene som fodbold, håndbold eller gymnastik.

Følgende foreninger er tilknyttet SdU i Flensborg:

- ABC Fight Flensborg
- Dansk Gymnastikforening Flensborg
- Dansk Håndboldklub
- „Det lille Teater“
- Gymnastikforeningen DAN
- Flensborg Roklub
- Flensborg UF
- Flensborg Yacht Club

²¹ Oplysninger fra SdU per 2021

- IF Stjernen Flensborg
- KFUM's Idrætsforening
- Network for Young People
- Flensborg Sporskifte UF
- Sydslesvigske Folkedansere
- Tarup Ungdomsforening

Ud over foreningerne og grupperne driver SdU i alt elleve børne- og ungdomshuse, hvoraf fire ligger i Flensborg. Husene er opdelt i to afdelinger, den ene er fritidshjemmet og den anden er klubafdelingen. Ifølge SdU var i alt 670 børn og unge aktive i institutionerne i januar 2022. I lyset af de pandemiske udfordringer vurderer husene dette tal som positivt.

8 KULTUR

Dansk kunst og kultur er af stor betydning for det danske mindretal i Sydslesvig og udgør grundlaget for dens identitet. SSF (Sydslesvigsk Forening) har derfor sat sig til opgave at give sydslesvigboerne adgang til dansk kunst og kultur.

8.1 KULTURARRANGEMENTER

De af SSF organiserede kulturarrangementer er opdelt i arrangementer, der planlægges og gennemføres af to forskellige udvalg, til dels i samarbejde med andre organisationer. Hertil hører blandt andet SdU, Dansk Centralbibliotek, Aktivitetshuset samt Dansk Skoleforening for Sydslesvig og Flensborg Kirkehøjskole.

Filmkorte 2021

På den ene side er der kulturudvalget, som hovedsageligt organiserer og er vært for koncerter og foredrag, og på den anden side er der teater- og koncertudvalget, som står for klassiske koncerter, teaterforestillinger og børneteater. Som kulturudvalgets tilbagevendende arrangementer kan f.eks. nævnes „Jazz på Flensborghus“, „Spil Dansk“ og julekoncerterne med Mark og Christoffer samt Harald Haugaard og Helene Blum.

„Jazz på Flensborghus“ har eksisteret som jazzserie siden 2001 og kunne fejre 20-års jubilæum i 2021. I dette format er der tre jazzkoncerter om foråret og tre om efteråret. På grund af koncerternes kontinuitet og høje kvalitet er der gennem årene blevet opbygget en stor og trofast fanskare, så jazzkoncerterne næsten altid er udsolgte.

I kalenderuge 44 finder arrangementet „Spil Dansk“ sted, der fejrer danskproduceret musik og dansk musikliv i hele Danmark og Sydslesvig. Det er et friluftsansat arrangement med fællessang, hvor børn og elever fra dagsinstitutioner og skoler synger danske sange sammen.²²

De følgende tabeller viser antallet af arrangementer og besøgende for de af SSF-kulturudvalgets arrangementer, der blev afholdt i Flensborg.²³

ANTAL ARRANGEMENTER	2017	2018	2019	2020	2021
Koncerter	17	19	13	6	5
Foredrag	0	5	4	2	0
Andet	1	2	0	1	0
I alt	18	26	17	9	5

ANTAL DELTAGERE	2017	2018	2019	2020	2021
Koncerter	2260	3928	1522	578	433
Foredrag	0	79	58	18	0
Andet	39	mgl.	0	91	0
I alt	2299	4007	1580	696	433

Også her er nøgletallenes udvikling forbundet med pandemien.

22 Blå Beretning SSF – Kulturudvalget - fra årene 2017-2021 <https://syfo.de/de/ueber-ssf/dokumente/aktuell>

23 Skriftlige oplysninger fra SSF, 13.01.2022

SSF's teater- og koncertudvalg er ansvarlig for klassiske koncerter og teaterforestillinger, som ikke kun er for voksne, men også for børn.

De klassiske koncerter er i vid udstrækning opførelser eller ledsaget af Sønderjyllands Symfoniorkester, som der er et mangeårigt samarbejde med. På grund af koncerternes størrelse afholdes disse ofte i Deutsches Haus eller Idrætshallen.

SSF's teaterforestillinger foregår også i tæt samarbejde med Danmark, således at „Folke-teatret“, „Dansk Danseteater“ og „Det kongelige Teater“ ofte gæstespiller i Flensborg.

På grund af de dansksprogede teaterforestillinger kommer indbyggerne fra det danske mindretal til forestillingerne. De klassiske koncerter tiltrækker til gengæld også mange indbyggere fra flertalsbefolkningen.²⁴

ANTAL ARRANGEMENTER	2017	2018	2019	2020	2021
Klassiske koncerter	3	8	8	3	2
Teaterforestillinger	8	6	11	2	2
Børneteater	0	3	3	1	5
Andet	0	1	2	0	0
I alt	11	18	24	6	9

ANTAL DELTAGERE	2017	2018	2019	2020	2021
Klassiske koncerter	577	1825	2031	439	109
Teaterforestillinger	1706	1081	1713	315	299
Børneteater	0	689	525	232	923
Andet	0	58	578	0	0
I alt	2283	3653	4847	986	1331

Også i disse tal²⁵ er påvirkningerne af pandemien synlige. Det er positivt, at antallet af arrangementer og besøgende allerede er stigende i 2021.

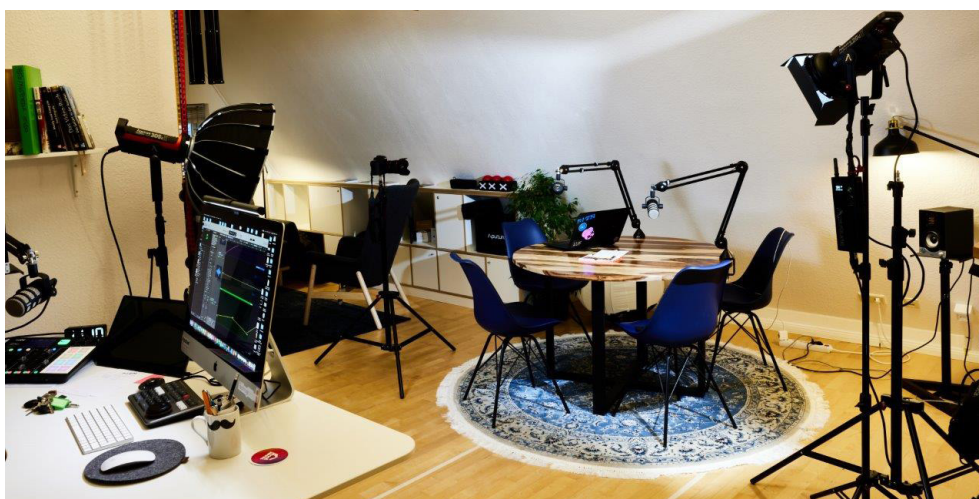
²⁴ Blå Beretning SSF – Teater- og koncertudvalget - fra årene 2017-2021 <https://syfo.de/de/ueber-ssf/dokumente/aktuell>

²⁵ Skriftlige oplysninger fra SSF, 13.01.2022

8.2 „DET LILLE TEATER“ OG AKTIVITETSHUSET

Ud over SSF arrangerer SdU (Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger) som paraplyorganisation for Aktivitetshuset og „Det lille Teater“ en lang række kulturelle aktiviteter.

Aktivitetshuset ligger i Nørregade og blev åbnet i 1990 som projekt- og kulturhus for det danske mindretal. Huset ser sig selv som platform for udvikling og præsentation af dansk kunst og kultur. Aktivitetshuset har 10 værksteder, som kan benyttes individuelt af brugerne eller som en del af kursusprogrammet. Værkstederne omfatter et musikprøvelokale, et lyd-studie, et træværksted samt et trykkeri, et foto- og multimedieværksted, et serigrafiværksted og et atelier. Aktivitetshuset tilbyder et omfattende kursusprogram med fokus på kunst og kunsthåndværk samt sprogkurser og natur.

Værksted
Multimedia
Studio

Aktivitetshuset bruges også som et klassisk dansk mødested for enkeltpersoner, foreninger og arbejdsgrupper, hvor det er muligt at få en kop kaffe i den tilhørende café eller benytte mødelokalerne på stedet.

Som kulturprojekt uden for huset kan bl.a. nævnes den årlige deltagelse i Dockyard Festival og byfestivalen „72,5 hours “ på det gamle slagtehus’ areal (nu Sportpiraten) i 2018. Desuden fandt Flensburger Hofkultur i 2017 for første gang i lang tid igen sted i Aktivitetshusets baggård.

Der har været en støt vækst i antallet af brugere og kursUSDeltagere i de sidste par år frem til 2019, men Aktivitetshuset har måttet klare betydelige fald i 2020 og 2021 som følge af pandemien.²⁶

	2017	2018	2019	2020	2021
Brugere	20784	22169	22399	7449	5955
KursUSDeltagere	1026	1280	1301	477	465

„Det lille Teater“ er et dansksproget amatørteater i Mariegade, hvor der er blevet skabt et fast sted for teaterforestillinger. Teatret blev grundlagt i 1966 og har en betydningsfuld opgave med at bevare og fremme det danske sprog. Ud over det talte ord og musikteater har dukketeatret („Det lille Dukketeater“) været en fast del af teatret siden 1980.²⁷

Desværre har „Det lille Teater“ været lukket siden 2020 på grund af pandemien og de dermed forbundne restriktioner, og der har ikke fundet nogen arrangementer eller forestillinger sted i den periode. I skrivende stund foreligger der derfor ingen tal for fremmøde eller arrangementer. Det vides, at den årlige generalforsamling blev afholdt den 21. februar 2022, og at „Det lille Teater“ snart vil genoptage arbejdet og allerede er i gang med at planlægge kommende forestillinger.

8.3 ÅRSMØDERNE

Til de vigtigste kulturelle begivenheder for det danske mindretal hører årsmøderne, som afholdes hvert år. Årsmøderne finder normalt sted i slutningen af maj / begyndelsen af juni og varer i tre dage (fredag, lørdag og søndag). Traditionelt finder mindre arrangementer, foredrag og koncerter sted fredag og lørdag, mens der om søndagen afholdes tre store friluftsmøder i Flensborg, Slesvig og på vestkysten. Prominente gæster fra kultur og politik nord og syd for grænsen plejer at deltage i møderne og give et indlæg. I de sidste år før pandemien var årsmøderne i stand til at øge antallet af besøgende og toppede i 2018 med næsten 20.000 besøgende til alle weekendens arrangementer.

²⁶ Aktivitetshusets statusrapport til Flensborg bys kulturafdeling 2017 - 2021

²⁷ Hjemmeside „Det lille Teater“ Flensborg <http://www.detilleteater.de/index.php>

Årsmøder

Årsmøderne har hvert år et nyt motto – mottoet for jubilæumsmødet i 2020 var „Sprog, sang, mening og mod – det danske mindretal i 100 år“. Desværre blev også denne begivenhed ramt af pandemien og måtte aflyses. Mottoet blev således overført til 2021. På grund af pandemien var det kun muligt at afholde en meget mindre udgave af årsmødet i 2021. Ikke desto mindre var det muligt at byde en række talere velkommen i Flensborg, blandt andre den danske udenrigsminister Jeppe Kofod, Slesvig-Holstens ministerpræsident Daniel Günther, den danske skuespillerinde Ghita Nørby og den danske pianist og entertainer Sigurt Barrett.

I 2022 er årsmødet planlagt til den 10. - 12. juni under mottoet „Sydslesvig: Mit valg“²⁸. Gæsterne til årets årsmøde, politikere fra den danske og tyske side af grænsen, er inviteret, og nogle af dem har allerede meddelt, at de gerne vil deltage. På tidspunktet for denne rapport's udarbejdelse var gæstelisten endnu ikke offentliggjort.

28 Blå Beretning SSF – Årsmødeudvalget - fra årene 2017-2021 <https://syfo.de/de/ueber-ssf/dokumente/aktuell>

8.4 KULTURELT ARBEJDE/KLUBBER FOR ÆLDRE BORGERE

Det kulturelle arbejde for ældre borgere i det danske mindretal er også et emneområde i SSF's arbejde. De tilbydes mulighed for at mødes i danske seniorklubber som SSF Ældreklub Duborg, Sporskifte Ældreklub og Skt. Hans Seniorklub.²⁹

Det humanitære Udvalg udvikler og organiserer en lang række arrangementer som f.eks. foredrag, højskoleophold, fælles måltider, sommerudflugter, seniordans, gymnastik, vandreture og meget mere. To gange om året, om foråret og om efteråret, udarbejdes et program med arrangementerne for de kommende seks måneder. Der er ca. 30 arrangementer om året, og arrangementer, der gentager sig, tæller kun med én gang.

Julefest

²⁹ SSF's hjemmeside <https://syfo.de/de/senior/clubs-for-the-elder-danish>

9 **SLUTBEMÆRKNING**

Antallet af besøgende og antallet af gennemførte aktiviteter viser tydeligt, at det danske mindretals kulturelle arrangementer giver en stor merværdi til kulturlivet i Flensborg, som man ikke kan forestille sig uden. For Flensborg er det danske mindretal med dets mangfoldige institutioner og kulturelle tilbud en væsentlig lokal faktor, der i høj grad bidrager til at bevare og forbedre byens attraktivitet. Siden den sidste mindretalsrapport er det blevet tydeligt, at der er blevet truffet en lang række politiske beslutninger til gavn for det danske mindretals vel og ligestilling. Inddragelsen af det danske mindretal på byens forvaltningsmæssige plan har udviklet sig positivt nogle steder (tilbuddet af tjenesteydelser og samarbejde om projekter) og er forblevet på samme niveau andre steder (medarbejdernes sprogkunderskaber, sproglig videreuddannelse).

Det danske sprog og den danske kultur er allestedsnærværende i byen og er en del af Flensborgs identitet. De viser på imponerende vis, hvor vigtigt det er for flertallet og mindretallet at leve sammen på en hensynsfuld måde. I Flensborg er der opstået en kvalitet i sameksistensen, som kan vise vejen for hele Europa i mindretalspolitikken og fremstår som en europæisk modelregion for mindretal.

10 TILLÆG

Oversigt over Flensborg bys økonomiske støtte til det danske mindretal

	2017	2018	2019	2020	2021
Sundheds- og socialvæsen					
Ambulant pleje	3.605 €	4.330 €	4.652 €	5.903 €	4.466 €
Skolelægeydelse	55.000 €	55.000 €	53.903 €	54.033 €	55.000 €
Uddannelse					
Drift af skoler	1.404.002 €	1.370.019 €	1.431.712 €	1.500.132 €	1.524.685 €
Skolebyggeri	41.900 €	41.900 €	141.900 €	141.900 €	41.900 €
Månedskort til specialskoleelever	2.130 €	2.250 €	2.443 €	2.244 €	/
Eftermiddagspasning Oksevejen Skolen	3.500 €	3.500 €	0 €	0 €	0 €
Dansk Skoleforenings daginstitutioner	3.076.570 €	3.555.644 €	3.376.928 €	3.670.464 €	3.786.811 €
SdU's daginstitutioner	1.973.313 €	2.342.788 €	1.985.423 €	2.221.364 €	1.374.051 €
Søskenderabat	194.565 €	202.495 €	211.993 €	259.915 €	381.209 €
Nedsættelse af forældrebidrag	666.393 €	678.508 €	629.533 €	638.344 €	582.216 €
Idræt, unge & fritid					
Åbent børne- og ungdomsarbejde	385.400 €	393.100 €	400.100 €	409.702 €	416.200 €
Fritidsaktiviteter for unge	4.972 €	7.632 €	8.288 €	300 €	1.600 €
Støtte til ungdomsforeninger (SdU)	5.000 €	5.000 €	5.000 €	5.000 €	5.000 €
Kultur					
Voksenundervisningen	36.900 €	36.900 €	36.900 €	36.900 €	36.900 €
Dansk Centralbibliotek	141.100 €	143.500 €	149.000 €	150.200 €	166.900 €
Aktivitetshuset	6.600 €	6.600 €	6.600 €	9.100 €	11.600 €
Nordisk Info	4.000 €	8.000 €	8.000 €	8.000 €	/
Teater og koncerter	90.300 €	90.300 €	90.300 €	90.300 €	90.300 €
„Det lille Teater“	13.800 €	13.800 €	13.800 €	13.800 €	13.800 €
I ALT	8.109.050 €	8.961.266 €	8.556.475 €	9.217.601 €	8.492.638 €

7. März 2022
Der Generalsekretär

Stellungnahme des Sydslesvigsk Forening zum dritten Minderheitenbericht zur Lage der dänischen Minderheit in Flensburg

Einleitend bedankt Sydslesvigsk Forening (SSF) sich dafür, dass die dänische Minderheit Gelegenheit hat, zum dritten Minderheitenbericht der Stadt Flensburg eine Stellungnahme abgeben zu können.

Die dänische Minderheit möchte gerne betonen, dass die Stadt Flensburg in Minderheitenfragen ein Vorbild für ganz Südschleswig ist. Insbesondere die Zuschüsse für die dänischen Organisationen haben sich weiter positiv entwickelt.

Hinsichtlich der Sprachpolitik der Stadt wären höhere Prioritäten wünschenswert. Wir erkennen das Positive der zweisprachigen Ortsbeschilderung an. Bereits in unserer letzten Stellungnahme haben wir darauf aufmerksam gemacht, dass die öffentliche Beschilderung im Stadtbild generell deutsch und dänisch sein sollte. Darüber hinaus besteht ein Bedarf an besser beschilderten Hinweisen zu den Haupteinrichtungen der Minderheit an den Zufahrtstraßen der Stadt, z.B. zum Flensborghus, zur Dansk Centralbibliotek usw. Von dieser Warte aus betrachtet, also dass Flensburg sich strategisch gern als Hauptstadt des Grenzlandes sähe - de facto als eine deutsch-dänische Stadt - wäre es sinnvoll, das deutsch-dänische und doppelkulturelle Profil der Stadt zu stärken und sichtbar zu machen. Dazu trägt nicht zuletzt die zwischenzeitlich erfolgte Erweiterung der offiziellen Homepage der Stadt mit vielen Informationen in dänischer Sprache bei. Besonders in Verbindung mit der Informationsarbeit anlässlich Corona hat die Stadt die dänische Sprache eingebunden. Das nehmen wir positiv zur Kenntnis.

Im Bereich der dänischen Sprachkenntnisse der öffentlichen Angestellten erkennen wir die Bemühungen der Stadt für eine Sprachpolitik an. Doch ist die Tatsache, dass zu wenige Mitarbeiter/innen der dänischen Sprache mächtig sind, aus unserer Sicht nicht akzeptabel. Wir wünschen uns, dass Dänischkenntnisse weiterhin als wesentliches personalpolitisches Element bei der Rekrutierung und Beförderung von Mitarbeitern angesehen werden.

Jens A. Christiansen

**HAR DU SPØRGSMÅL, FORSLAG ELLER KRITIK?
ER TEKSTEN FORSTÅELIG FOR DIG?**

KONTAKTPERSON

Afdeling for økonomi, markedsføring
og internationalt samarbejde

Susanne Damerow

Tlf.: +49 461 85 4459

damerow.susanne@flensburg.de

UDGAVE

10.03.2022